

P+
SPECIAL
Jaargang 16
Week 18 | 2018

Pleidooi sociale
ondernemingen in
Tweede Kamer

Aparte wettelijke status

A woman wearing a brown bucket hat, a patterned scarf, a striped turtleneck, and a grey apron is working at a sewing machine in a factory. She is looking down at her work, which involves cutting fabric with scissors. The background shows other sewing machines and factory equipment.

Aparte wettelijke

Sociale ondernemingen dringen er bij de Tweede Kamer op aan om alsnog een aparte wettelijke status in te voeren. Dat zou helpen bij het winnen van aanbestedingen, nu is gebleken dat gemeenten zoveel moeite hebben om deze bedrijven opdrachten te gunnen. De regering zou deze ondernemers ook moeten helpen om instrumenten te ontwikkelen om hun impact op de maatschappij te bewijzen. Dat was de boodschap van stakeholders die tijdens een 'rondetafel sociaal ondernemerschap' gehoord werden door de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat.

Reineke Schermer, programmamanager Sociale Ondernemingen van Stichting DOEN in het gebouw van de Tweede Kamer: "Doordat mensen weer een volwaardige werkplek vinden, groeit hun eigenwaarde, zelfvertrouwen en welbevinden."

Er is onnodig tijd verloren, zo lieten sociale ondernemers, vertegenwoordigers van overheden en financiers weten. Het is aan de sociale ondernemingen zelf te danken dat Nederland niet langer meer te boek staat als 'the black hole of Europe'. Alle omringende landen ondersteunen sociale ondernemingen inmiddels met een wettelijke status, die erkent dat deze bijzondere ondernemingsvorm weliswaar winst wil maken, maar baten weer investeert in mensen of maatschappelijke activiteiten. In Nederland liep een eerdere poging stuk om in lijn te komen met andere EU-landen door een van de slechtste adviezen die de Sociaal Economische Raad (SER) ooit uitbracht. De aparte status sneuvelde op onwil van werkgeversorganisatie VNO-NCW, die onder sociale ondernemingen geen enkel lid telt en geen extra concurrentie wenst. Ook ander SER-leden, zoals werknemersorganisaties als de FNV, van oudsher toch altijd op de bres voor mensen met een uitkering, had moeite om zich in te zetten voor een nieuwe ondernemingsvorm. Het resultaat was een advies dat door geen enkele sociale onderneming werd opgevolgd: 'Ga maar naar een notaris en leg daar vast dat je een sociale onderneming bent'. Ook de in juni 2017 ontwikkelde 'Code Sociale Ondernemingen' heeft nog weinig verandering in gebracht in de status van deze bedrijven.

Goed van de Tweede Kamer om enkele jaren later na de adviesaanvraag toch eens te willen

weten hoe de zaken er vandaag nu voor staan. Niet goed, liet Mark Hillen van Social Enterprise NL weten, het grootste netwerk in Nederland van deze bedrijven. De marktomstandigheden voor sociale ondernemingen zijn verbeterd, maar sociale ondernemingen voelen zich weinig herkend door gemeenten, die nog weinig diensten en producten inkopen. Niet minder dan 75 procent van de gemeenten geeft aan niet genoeg kennis en expertise te hebben over sociaal ondernemerschap. Dit bleek dit voorjaar uit onderzoek van PwC onder overheden en sociale bedrijven. De resultaten haalden zelfs het Journaal van acht uur. Tegelijkertijd stijgt de arbeidsparticipatie van mensen met een arbeidsbeperking niet boven de 30 procent. Dat is de groep waarop sociale bedrijven zich richten. Ondanks de goed draaiende economie neemt het aantal huishoudens dat langdurig in armoede zit toe.

Hillen pleitte dan ook in het aan de Kamer aangeboden *position paper* om in impact meting te investeren. Hillen: "Wat bereikt een sociale onderneming concreet voor de samenleving? Hoe kan die waarde voor de maatschappij worden uitgedrukt? Het in kaart brengen van de impact- de verandering die aan een bedrijf kan worden toegeschreven- is cruciaal voor sociale ondernemingen en haar stakeholders, zoals financiers en gemeenten, die zich immers willen verbinden aan de maatschappelijke resultaten. Impact meten is echter niet een-

status

voudig. Voor mkb-ondernemers wordt het snel te complex, tijdrovend en kostbaar. De overheid kan deze ontwikkeling versnellen door hierin te investeren, bijvoorbeeld door het lopende (kleine) onderzoek een vervolg te geven en door vouchers voor impact meting ter beschikking te stellen. Dit op voorwaarde dat de resultaten open source worden gedeeld." Social Enterprise NL bepleitte ook het creëren van een eigen juridische positie. "Het ontbreken daarvan belemmert de verdere ontwikkeling en publiek-private samenwerking. Creëer een passende juridische vorm die gebruikt kan worden in combinatie met bestaande rechtsvormen", aldus Hillen, daarmee doelend op de Stichting en de BV. "De overheid kan deze juridische vorm benutten op een veelheid van beleidsterreinen door zaken te doen met de bedrijven die deze vorm kiezen." In het overleg wezen ook andere sprekers op de hoon die Nederland op Europese bijeenkomsten ten deel valt, als dit mankeren ter sprake komt. Vooral de Scandinavische rechtsmodellen zouden voor Nederland een goed voorbeeld kunnen zijn.

Reineke Schermer van stichting DOEN gaf de volksvertegenwoordiging precies dezelfde aanbeveling mee: "Zorg als Rijksoverheid voor een passende juridische status voor sociale ondernemingen, die het onder meer makkelijk maakt om mee te doen aan gemeenschappelijke aanbestedingstrajecten." Stichting DOEN ondersteunt jaarlijks zo'n 100 sociale ondernemingen, waar volgens Schermer iets meer dan de helft mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben.

In haar position paper gaf zij de ervaringen door die deze bedrijven hebben met gemeenten. "Wij constateren dat er grote verschillen zijn tussen gemeenten hoe zij omgaan met sociale firma's. Kleinere gemeenten zijn vaak beter in staat om maatwerk te bieden

dan grotere gemeenten. Er lijkt hierdoor een zekere rechtsongelijkheid te ontstaan die zich uit op het terrein van de in- en uitstroom van werknemers, maar ook zien we problemen als gevolg van te korte trajectduur. Het verkrijgen van de trajectgelden verloopt daarnaast regelmatig via een aanbestedingstraject, waarbij zware eisen gesteld worden aan de (hoofd) aannemer, eisen waar sociale firma's niet altijd aan kunnen of willen voldoen."

Ook hier kan een aparte juridische status bij helpen, volgens Schermer. "Het is aan te bevelen om de eisen die gesteld worden aan de (hoofd) aanbesteding nog eens kritisch onder de loep te nemen. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt in eerste plaats bij gemeenten, maar de Rijksoverheid kan hier een rol in spelen door bijvoorbeeld een passende juridische status voor sociale ondernemingen te ontwikkelen, die onder andere het meedoen in dergelijke aanbestedingstrajecten kan vereenvoudigen." ■

"Kleinere gemeenten zijn vaak beter in staat om maatwerk te bieden dan grotere gemeenten"

Websites

De Tweede Kamer stelt alle position papers van de sprekers ter beschikking.

- + TEKST JAN BOM
- + FOTOGRAFIE ANNE HAMERS EN P+
- + ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER EN STUDIO 10
- + UITGEVERIJ ATTICUS BV
- + WWW.P-PLUS.NL
- + MET DANK AAN I-DID